

Освіта ХХІ століття

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка: освітня місія

Олег СЕМЕНЮК,

доктор філологічних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

У 2016 році педагогічний університет імені Володимира Винниченка святкував 95-річчя з дня заснування. У квітні 2017-го було відзначено 20 років із часу, коли Постановою Кабінету Міністрів України Кіровоградському державному педагогічному інституту, одному з перших в Україні, було надано статус педагогічного університету. Цією подією започатковано новий етап в історії вищої педагогічної освіти на Кіровоградщині, засвідчуючи необхідність ґрунтовної наукової складової у підготовці фахівців освітньої сфери.

Державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка готує кадри для системи освіти з 1921 року, коли в Єлисаветграді було відкрито Вищі педагогічні курси, а пізніше утворено Інститут соціального виховання. Першим директором інституту призначено професора Василя Харцієва – учня відомого вченого-філолога Олександра Потебні, у минулому директора Єлисаветградської жіночої гімназії. Відтоді у навчальному закладі набули активного розвитку традиції, закладені 1881 року випускниками педагогічних класів однієї з найкращих жіночих гімназій Півдня Російської імперії (саме у її приміщенні й розпочав діяльність вищий педагогічний заклад), примножені ідеями подвижників 30-х років ХХ ст. (В. І. Харцієвим, А. С. Синявським та ін.), видатними педагогами 60–80-х років В. О. Сухомлинським та І. Г. Ткаченком, які працювали на Кіровоградщині.

Нині державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка – це авторитетний і відомий в Україні навчальний заклад, що здійснює підготовку фахівців педагогічних і класичних спеціальностей (психологія, право, комп'ютерна наука, політологія, журналістика, статистика, олімпійський та професійний спорт тощо). У ньому сповідують славні культурно-освітні традиції та створено унікальні можливості для самореалізації молоді в пізнавальній, науковій, громадській та інших сферах діяльності. За останні роки університет здобув широке визнання та авторитет серед абітурієнтів, педагогічної та наукової громадськості.

Якщо переповідати сухою мовою цифр, то згідно з Актом узгодження переліку спеціальностей, за якими здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти за ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем) бакалавра, спеціаліста, магістра, педагогічний університет імені Володимира Винниченка має право на підготовку фахівців:

1) ступінь бакалавра – очна форма навчання – 29 спеціальностей (ліцензований обсяг – 1635), заочна – 25 (ліцензований обсяг – 1265);

2) освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста – очна форма – 24 спеціальності (ліцензований обсяг – 968), заочна – 22 (ліцензований обсяг – 792);

3) ступінь магістра – очна форма – 23 спеціальності (ліцензований обсяг – 581), заочна – 19 (ліцензований обсяг – 410).

Загальний ліцензований обсяг університету становить 5651 особа на кожен рік навчання, з яких за денною формою навчання – 3184, заочною – 2467.

У 2016/17 навчальному році здійснюють підготовку фахівців за 71 спеціальністю на денній формі навчання (бакалавр – 28, спеціаліст – 21, магістр – 22) та 50 на заочній (бакалавр – 19, спеціаліст – 16, магістр – 15).

Ступеневу підготовку бакалаврів, спеціалістів, магістрів, докторів філософії здійснюють 34 кафедри, з них 31 – випускова.

Зазначимо, що, як і вся система вищої освіти України, останніми десятиліттями діяльність університету зазнає впливу різноманітних суспільних,

економічних, культурних чинників, одним із найвагоміших з яких є демографічний.

Статистичні показники розвитку вищої освіти в Кіровоградській області засвідчують, що кількість ВНЗ III–IV рівнів акредитації у період 1995–2016 років спочатку збільшилася до 7, а потім зменшилась до 4 (33,3%). Динаміка кількості студентів у них також мала хвилеподібний характер, але результат її від'ємний – з 12,2 до 9,6 тис. (на 21,3%). Тільки за останнє десятиліття суттєво зменшилася (на 53,8%) кількість студентів ВНЗ – з 20,8 тис. осіб у 2005/06 навчальному році до 9,6 тис. осіб у 2015/16, тоді як чисельність населення за ці самі роки зменшилася на 10,2% (з 1083,9 до 973,1 тис. осіб). Доволі показовими є дані таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Вищі навчальні заклади Кіровоградської області та кількість студентів у них

Навчальний рік	Кількість ВНЗ, одиниць		Кількість студентів у ВНЗ області, тис. осіб		Кількість студентів КДПУ, тис. осіб
	I–II рівні акредитації	III–IV рівні акредитації	I–II рівні акредитації	III–IV рівні акредитації	
1995/96	19	6	11,8	12,2	4,8
2000/01	18	6	11,2	17,7	6,2
2005/06	17	6	12,3	20,8	6,5
2010/11	14	7	8,6	19,8	6,4
2015/16	13	4	6,5	9,6	4,6

Незважаючи на різноманітні впливи, педагогічний університет залишається найбільшим вищим навчальним закладом області й стабільно забезпечує потреби країни в кадрах високої кваліфікації. Наприклад, останніми роками університет випустив фахівців із дипломами різних рівнів: 2013 рік – 2200 осіб, 2014 рік – 2031 особа, 2015 рік – 1804 особи, 2016 рік – 1671 особа (зазначимо, що випуск магістрів влітку 2016 року не здійснювали, у зв'язку з переходом на 1,5–2 річний термін навчання).

На сьогодні структура педагогічного університету імені Володимира Винниченка охоплює вісім факультетів та два центри: факультети – філології та журналістики, фізико-математичний, іноземних мов, педагогіки та психології, історії та права, мистецький, фізичного виховання, природничо-географічний, центри – довузівської підготовки і мовний.

Сьогодні університет – це шість навчальних корпусів, сучасні комп'ютерні класи, мультимедійні аудиторії, лабораторії (лінгфонні, фізичні, хімічні, технологічні), виробничі майстерні, три гуртожитки, санаторій-профілакторій «Юність», дві їдальні, спорткомплекс, наукова бібліотека, археологічний, природничий, технічний музеї, редакційно-видавничий відділ.

Своїм основним завданням професорсько-викладацький колектив визначає підготовку фахівців нового покоління з високим рівнем освіти, які здатні

працювати в умовах інтеграції України до світового співтовариства й конкурувати на ринку праці.

Навчальний заклад має потужний науковий і кадровий потенціал, нині в ньому працюють: 54 доктори наук, професори; 279 кандидатів наук, доцентів; два академіки галузевих академій; 11 заслужених працівників освіти; шість заслужених працівників культури і мистецтва; чотири народних та три заслужених артисти; три заслужені тренери; два заслужених діячі науки і техніки України; один заслужений працівник фізичної культури і спорту; два заслужених юристи України.

На педуніверситет припадає значна частка людського наукового потенціалу області (див. табл. 2).

Таблиця 2

Наукові кадри в економіці області та педагогічному університеті імені Володимира Винниченка

Рік	Кількість докторів наук в економіці області, осіб	Кількість кандидатів наук в економіці області, осіб	Кількість докторів наук, які працюють у КДПУ, осіб	Кількість кандидатів наук, які працюють у КДПУ, осіб
1995	23	445	12	190
2000	31	449	17	201
2005	41	566	21	216
2010	54	734	22	249
2014	71	807	25	286

На кінець 2016 року з урахуванням, зокрема, й реалій сучасного пенсійного законодавства, які стимулювали вихід на пенсію п'ять докторів і 16 кандидатів наук, в університеті викладали 34 штатних доктори наук і 272 кандидати наук.

Традиційно сильними й відомими в Україні є дослідження вчених педагогічного університету в галузях педагогічних та психологічних досліджень, у царині методик навчання, у галузі філології, в історичних та філософських науках, в галузі фізико-математичних і технічних наук тощо. Відомими також є здобутки закладу у сфері мистецького та фізичного виховання. В університеті діє докторантура з п'яти та аспірантура з 15 спеціальностей, де навчаються близько ста докторантів та аспірантів. Проліцензовано програму підготовки докторів філософії. Як засвідчують показники, з початку 2000-х педагогічний університет відіграє значущу роль у підготовці кадрів вищої наукової кваліфікації (див. табл. 3).

Таблиця 3

Кількість аспірантів та докторантів у Кіровоградській області і педагогічному університеті

Рік	Аспіранти		Докторанти	
	Область	ВНЗ	Область	ВНЗ
1995	127	31	3	-
2000	174	38	6	2
2005	286	126	4	4
2010	254	95	5	4
2015	176	68	10	4

На базі навчального закладу працюють спеціалізовані вчені ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій із педагогічних наук. Наукові записки КДПУ (серії «Педагогічні науки», «Історичні науки», «Філологічні науки» «Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти») внесено до затвердженого МОН України переліку наукових фахових видань. Лише за останні три роки в університеті було видано 37 монографій, 45 навчальних посібників, майже 500 навчально-методичних посібників тощо.

Наукові дослідження, що здійснюються у ВНЗ, охоплюють широкий спектр проблем фундаментального та прикладного характеру, науковці співпрацюють з інститутами НАН та НАПН України. Університет має досвід міжнародної співпраці з навчальними закладами та організаціями Австрії, Болгарії, Білорусі, Великобританії, Польщі, Індії, Німеччини, Сербії, Словачії, США, Туреччини, Чехії та інших країн. Важливим елементом підготовки фахівців є залучення до наукової роботи студентів, які мають можливість проводити наукові дослідження разом з викладачами та аспірантами у сучасних лабораторіях, публікувати результати своїх досліджень, брати участь в археологічних розкопках, польових практиках, у науково-практичних конференціях в Україні та за її межами.

На європейському освітянському просторі перспективними є угоди з Ульмським університетом, Інститутом іноземних мов та перекладознавства ФРН (Мюнхен), Оксфордським університетом, Грацьким університетом імені Карла і Франца, Слупською академією та ін., які передбачають академічну мобільність студентів, можливість навчатися паралельно та здобувати додаткові спеціальності й подвійні дипломи.

В університеті функціонує Міжнародний центр, діяльність якого спрямовано на надання вичерпної інформації та допомогу студентам, аспірантам і кафедрам у різних міжнародних програмах та конкурсах. Цікавим проектом є міжнародний конкурс ораторського мистецтва, який щорічно проводять серед студентів ВНЗ України, переможців яких делегують до участі у фінальному змаганні ESU у місті Лондон.

Державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка – один із небагатьох в Україні, який підтримує традиції виїзних навчальних практик: географічних, історико-археологічних, мистецьких пленерів тощо. Предметом особливої уваги університету є організація змістовного дозвілля студентів, формування комунікативних компетенцій для всебічного розвитку особистості майбутніх фахівців. Студенти мають можливість виявити свої таланти у професійних та самодіяльних художніх колективах університету. Серед них – народні: оркестр популярної, класичної та сучасної музики «Юність», народний хор «Дивоспів», вокальний ансамбль «Оріана», студентський театр «Резонанс», танцювальний ансамбль «Арт», вокально-інструментальний гурт «Живий звук», вокальний

колектив «DiVoice». Щорічно проходять шоу-конкурси, фестивалі: «Вернісаж талантів», КВК, Міжнародний фестиваль аматорського кіно «Ранок», мистецька акція «Alla prima» та ін.

В університеті діє розвинена система самоврядування, покликана реалізувати організаційний, творчий та науковий потенціали студентства. Студентська рада та профспілковий комітет студентів тісно співпрацюють з ректоратом університету задля оперативного й ефективного розв'язання питань щодо навчання та дозвілля студентства.

Органи студентського самоврядування залучають молодь до участі в діяльності гуртків, клубів тощо. Традиційно на факультетах займаються благодійницькою діяльністю (акції «Чужих дітей не буває», «Подаруй дітям тепло»; психологічна реабілітація бійців АТО, допомога військовому госпіталю, будинку немовляти тощо). Молодь бере участь у загальнодержавних заходах до визначних дат в історії нашої країни. Нових відтінків останніми роками набуло святкування Днів Соборності, Незалежності, захисника України. Традиційними й улюбленими для багатьох поколінь студентів є студентські шоу «Суперстудентка», «Закохана пара», «Свято Андрія», «Українські вечорниці», «Шевченківські читання», «Козацькі розваги», «Студмісто». Багато років поспіль студентська профспілка ВНЗ організує екскурсії Україною, зимовий відпочинок у Карпатах тощо. Кожного літа студенти університету беруть участь у молодіжному фестивалі «Студентська республіка», де моделюються суспільно-правові устої держави, молодь дізнається про роботу державних органів та має шанс оцінити власні здібності й можливості в конкретних ситуаціях.

Із моменту заснування нашого навчального закладу кілька разів змінювали його назву – Педагогічний технікум; Інститут соціального виховання; Учительський інститут; Педагогічний інститут, Кіровоградський державний педагогічний інститут імені Олександра Пушкіна; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. І після зміни назви міста Кіровограда на Кропивницький відповідно до Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» і Постанови Верховної Ради України «Про перейменування окремих населених пунктів та районів» знову постало питання про трансформацію назви педагогічного університету. Тому відповідно до рішення конференції трудового колективу й згідно з наказом МОН України №467 від 27.03.2017 року Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка перейменовано на Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Та незалежно від часу і назви, завжди незмінним є ставлення викладачів і співробітників до місії університету – готувати висококваліфікованих фахівців і бути центром просвітницької та виховної діяльності.